

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Olivera Milošević, Dragan Đorđević, Zlatko Čobović, Vlado Mareš, Vida Petrović Škero, Snežana Andrejević, Jelena Petković, Nadežda Budimović i Tamara Stankov, na sednici održanoj 25. 5. 2023. godine, većinom glasova, izriče

JAVNU OPOMENU

Tekstom „Poznat identitet ubice sa Vračara: Ovo je Kosta Kecmanović (14) koji je ubio njamanje šest školskih drugova“, objavljenim 3. maja 2023. godine, portal “Nova.rs”

1. prekršio je tačku 3 Odeljka IV (Odgovornost novinara) o obavezi novinara da poštuje pravilo pretpostavke nevinosti i ne sme nikoga proglasiti krivim do izricanja sudske presude,

2. prekršio je i tačke 1 i 4 Odeljka VII (Poštovanje privatnosti), po kojima je novinar dužan da poštuje privatnost, dostojanstvo i integritet ljudi o kojima piše, kao i da osigira da dete ne bude ugroženo ili izloženo riziku zbog objavljivanja njegovog imena, fotografije ili snimka sa njegovim likom, kućom, zajednicom u kojoj živi ili prepoznatljivom okolinom.

Odluka Komisije biće objavljena na sajtu Saveta za štampu (www.savetzastampu.rs) i dostupna javnosti.

OBRAZLOŽENJE

Članica Komisije za žalbe Jelka Jovanović podnela je žalbu jer je portal 3. maja u 10.28 sati, objavio ime i prezime maloletnog napadača koji je pucao u OŠ Vladislav Ribnikar. Navela je da je to jedan od prvih medijskih tekstova u kome je objavljen identitet okrivljenog, samo nekoliko sati nakon pucnjave, dok je on je okarakterisan kao “ubica” pre zvanične sudske presude i pre nego što je Ministarstvo unutrašnjih poslova objavilo zvanične podatke o slučaju. Objavljena je i njegova fotografija (sa povezom preko očiju) i drugi detalji iz njegovog života. Žaliteljka je smatrala da je prekršena tačka koja se odnosi na poštovanje pretpostavke nevinosti, kao i tačka koja je odnosi na zaštitu privatnosti dece. „Tekst je kasnije izmenjen, tako da sada u tekstu umesto punog imena i prezimena stoji samo ime okrivljenog, a za prezime se koristi inicijal. Ipak, ‘Nova.rs’ nigde nije naznačila da je do ove izmene došlo, niti se izvinila za neetičko i neprofesionalno izveštavanje o ovako teškom zločinu”, ističe se u žalbi..

Portal „Nova.rs“ nije odgovorio na žalbu.

Članovi Komisije za žalbe zaključili su da je saopšteno je ime, objavljena fotografija i drugi detalji po kojima je počinilac učinjen potpuno prepoznatljivim, pre bilo kakve zvanične informacije. Pri tome se on, bez ikakve ograde, naziva „ubicom“, koji je ubio najmanje šest školskih drugova. Time je, po oceni Komisije, prekršeno pravo na pretpostavku nevinosti počinio, jer je portal sam odmah doneo presudu.

Smernice u okviru ove tačke Kodeksa preciziraju da su mediji dužni da poštuju pravo pretpostavke nevinosti i da štite privatnost i identitet osumnjičenog i počinio, čak i u slučaju priznanja krivice. Takođe, da zaštita identiteta podrazumeva ne samo zaštitu imena, već i zaštitu drugih podataka koji bi mogli da upute na njegov identitet: fotografija, adresa, opis izgleda, pripadnost nekoj grupi... U ovom slučaju su, potpuno nepotrebno i van konteksta, navedeni i detalji o takmičenjima na kojima je dečak učestvovao, čime je dodatno otkriven identitet i potpuno narušena njegova privatnost.

Komisija posebno ukazuje na to da je reč o detetu, maloletnom počinocu krivičnog dela, te da je otkrivanje njegovog identiteta zabranjeno i zakonom, a ne samo Kodeksom novinara Srbije. Posebno zabrinjava to što je informacija objavljena dva sata nakon pucnjave, iz nepoznatog izvora, i što se moglo dogoditi da nije tačna. Time su, po oceni Komisije, prekršene odredbe iz poglavlja Poštovanje privatnosti, koje se odnose na obavezu novinara da poštuju privatnost osoba o kojima pišu i posebno da vode računa o tome da dete ne bude ugroženo ili izloženo riziku zbog objavljivanja njegovog imena ili fotografije.

Smernice u okviru ovih tačaka upućuju na to da prilikom izveštavanja o nesrećama i krivičnim delima, nije dozvoljeno objavljivanje imena i fotografija žrtava i počinilaca koje ih jasno identifikuju. Takođe, nije dozvoljeno ni objavljivanje bilo kakvih podataka koji bi indirektno mogli da otkriju identitet bilo žrtve, bilo počinio, pre nego što nadležni organ to zvanično saopšti. Takođe, da novinar mora da ima svest o moći medija, odnosno o mogućim posledicama po žrtvu ili počinio, ukoliko se otkrije njihov identitet. Posebno mora da ima u vidu težinu mogućih posledica u slučaju eventualne greške/pogrešne pretpostavke u izveštavanju.

Članovi Komisije su sa žaljenjem konstatovali da je u izveštavanju o ovoj tragediji bilo veoma mnogo grešaka i propusta u gotovo svim medijima, čemu je, u izvesnoj meri, doprinelo i neadekvatno ponašanje predstavnika policije, koji su na konferenciji za medije saopštili informacije koje nisu smele da budu objavljene. U ovom slučaju je posebno ukazala i na to da je tekst objavljen dok još svi roditelji nisu bili zvanično obavesteni o tome šta se dogodilo njihovoj deci i dok su u panici i strahu iz medija saznavali detalje, što je moralo da dovede do velikog uznemirenja ne samo roditelja dece iz te škole, nego i šire javnosti.

Komisija je odluku donela sa osam glasova „za“ i jednim „protiv“. Jedan član Komisije je objasnio da je u medijima tog dana bilo mnogo toga što je za razmišljanje, ali da svakako treba uzeti u obzir i olakšavajuće okolnosti, pre svega to da se dogodila nesreća kakva nikad

nije viđena kod nas, na koju niko nije bio spreman i nije znao kako da reaguje, pa ni redakcije.

Beograd, 25.5.2023.

Predsedavajuća

Vida Petrović Škero